

ANALÝZA UČEBNÉHO PLÁNU ŠKOLSKÝCH VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL A GYMNÁZIÍ

Priebežná správa

1. Teoretické východiská

Podnetom k práci so školskými vzdelávacími programami škôl je pravidelný dopyt zástupcov škôl po zmene v rámcovom učebnom pláne štátneho vzdelávacieho programu, ktorý uvádza počty hodín povinných vyučovacích predmetov a počty voliteľných hodín.

Od roku 2015 platí pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským *Rámcový učebný plán pre ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským*, ktorý schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6. 2. 2015 pod číslom 2015-5130/1760:1-10A0 ako súčasť Štátneho vzdelávacieho programu pre základné školy s platnosťou od 1. 9. 2015. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky schválilo dňa 4. 4. 2019 pod číslom 2019/4559:1-A1010 ako súčasť Štátneho vzdelávacieho programu pre základné školy s platnosťou od 1. 9. 2019 začínajúc 1. až 3. ročníkom *Dodatok č. 3 Rámcový učebný plán pre ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským*.

Každá škola si na základe záväzného dokumentu štátnej úrovne tvorí svoj školský vzdelávací program, v ktorom zohľadňuje podmienky školy, jej vyučovací jazyk či špecifickosť regiónu a iné aspekty, ktoré ju zrkadlia. Škola tak má možnosť rozhodovať aj o posilnení výučby niektorých predmetov, zavedení nových predmetov, inovatívnych foriem výučby či deliť triedu na skupiny aj nad rámec zákonnej povinnosti.

Úloha *Analýza učebného plánu školských vzdelávacích programov základných škôl a gymnázií* je súčasťou plánu hlavných úloh Národného inštitútu vzdelávania a mládeže, Odboru podpory formálneho vzdelávania na rok 2023. Riešiteľom je Oddelenie pre matematické, informatické, prírodovedné a technické vzdelávanie.

2. Metodológia

Cieľom výskumnej úlohy je zmapovať spôsoby aplikácie štátneho vzdelávacieho programu a rámcového učebného plánu do školských vzdelávacích programov a učebných plánov škôl. Úloha svojím zameraním a možnosťami aplikácie predstavuje úlohu dlhodobého charakteru. V prvom roku sa realizovala tvorba výskumného nástroja a jeho overenie na vybranej vzorke škôl. V ďalšom roku je plánovaný zber dát zo základných škôl z celého Slovenska, ich analýza, tvorba záverov a návrh možností aplikácií pre školskú prax. Po skončení výskumnej úlohy na základných školách bude výskumná úloha pokračovať analýzou školských vzdelávacích programov gymnázií.

Parciálne ciele výskumnej úlohy sú:

1. zmapovať mieru využitia voliteľných (disponibilných) hodín pre jednotlivé vzdelávacie oblasti,
2. zmapovať mieru využitia voliteľných (disponibilných) hodín pre jednotlivé vyučovacie predmety,
3. zmapovať mieru vytvárania nových vyučovacích predmetov a ich zameranie,
4. zmapovať aktuálny stav delenia tried na skupiny,
5. zmapovať využitie rôznych foriem a metód vyučovania.

Predpokladanou výskumnou vzorkou sú všetky základné školy Slovenskej republiky. V pilotnom výskume boli oslovené všetky základné školy Žilinského kraja.

Použitým výskumným nástrojom je neštandardizovaný dotazník. Pozostáva z 28 položiek, z nich je 7 s otvorenou odpoveďou. Položky sú rozdelené do 7 častí:

- A. Škola,
- B. Školský vzdelávací program,
- C. Rámcový učebný plán,
- D. Voliteľné (disponibilné) hodiny v rámcovom učebnom pláne,
- E. Rozdelenie tried,
- F. Úprava hodinových dotácií na celý stupeň vzdelávania,
- G. Využívanie rôznych foriem vyučovania.

Zber dát v pilotnom výskume sa uskutočnil elektronicky. Základné informácie o výskumnej úlohe a dotazník boli zaslané vzorke 196 škôl Žilinského kraja v elektronickej forme e-mailom. Kontaktné adresy respondentov boli vyexportované z databázy Odboru merania a monitorovania vzdelávania Národného inštitútu vzdelávania a mládeže. Pri vyhodnocovaní získaných údajov boli použité deskriptívne štatistické metódy.

3. Zistenia pilotného výskumu

Zo 196 škôl, ktorým sme dotazník zaslali, odpovedalo 106 škôl. Návratnosť dotazníka bola 54,1 %. Položky boli vyhodnotené podľa jednotlivých oblastí, ktoré boli predmetom záujmu.

3.1. Časť A. Informácie o škole

Prvá oblasť položiek dotazníka sa týkala charakteristiky školy (Tabuľka 1). Spomedzi škôl, ktoré na dotazník odpovedali, bolo 103 škôl základných. Skupinu odpovedajúcich škôl dopĺňali dve spojené školy a jedno osemročné gymnázium. Oslovené školy boli školy s vyučovacím jazykom slovenským. Takmer všetky školy boli plnoorganizované, s prvým aj druhým stupňom, jedna bola osemročné gymnázium a jedna mala iba prvý stupeň. Z pohľadu počtu žiakov školy (veľkosti školy) bola najpočetnejšou skupina 78 škôl s počtom žiakov nad 200. Ďalšie skupiny predstavovali školy s počtom žiakov 101 až 200, školy s počtom žiakov 51 až 100 žiakov a jedna škola s počtom žiakov do 50.

Tabuľka 1 Odpovede na otázky v časti A. Škola

Zameranie otázky	Odpoveď	Počet odpovedí
druh školy	základná škola	103
	spojená škola	2
	osemročné gymnázium	1
stupeň vzdelania	s prvým aj druhým stupňom ZŠ	104
	len s prvým stupňom ZŠ	1
	gymnázium	1
počet žiakov školy	do 50 žiakov	1
	od 51 do 100 žiakov	4
	od 101 do 200 žiakov	23
	viac ako 200 žiakov	78

3.2. Časť B. Školský vzdelávací program

Druhá oblasť položiek dotazníka sa venovala tvorbe školského vzdelávacieho programu (ďalej ŠKVP) v súlade so Štátnym vzdelávacím programom (ďalej ŠVP) (Tabuľka 2). Dostatočný

priestor v ŠVP na dotvorenie obsahu vzdelávania prostredníctvom vlastného ŠkVP malo 69 škôl. Takmer tretina uviedla, že ŠVP im umožňuje iba čiastočne prispôbiť štátom predpísaný obsah vzdelávania vlastným potrebám. Tri školy vybrali možnosť, že ŠVP im nevytvára dostatočné možnosti na dotvorenie obsahu vzdelávania podľa vlastných predstáv. Možnosť zaviesť nový vyučovací predmet vo svojom ŠkVP využilo 72 škôl, zvyšných 34 škôl túto možnosť nevyužíva. Nový vyučovací predmet zaviedlo 50 škôl, ktoré na predchádzajúcu otázku odpovedali „áno“ a 21 škôl, ktoré odpovedali „čiastočne“. Nový vyučovací predmet zaviedla aj jedna z troch škôl, ktoré na predchádzajúcu otázku dotvorenia ŠkVP odpovedali „nie“. Nový predmet nezaviedlo 34 škôl, z toho bolo 19 škôl, ktorým ŠVP dáva dostatočný priestor na dotvorenie vlastného obsahu vzdelávania v škole, 13 škôl, ktorým ŠVP dáva len čiastočný priestor a 2 školy, ktorým ŠVP nedáva dostatočný priestor na dotvorenie vlastného obsahu vzdelávania v ŠkVP.

Tabuľka 2 Odpovede na otázky v časti B. Školský vzdelávací program

Oblasť otázky	Odpoveď	Počet odpovedí
možnosti dotvorenia ŠkVP podľa ŠVP	áno	69
	čiastočne	34
	nie	3
nový vyučovací predmet školy	áno	72
	nie	34

6.3 Časť C. Rámcový učebný plán

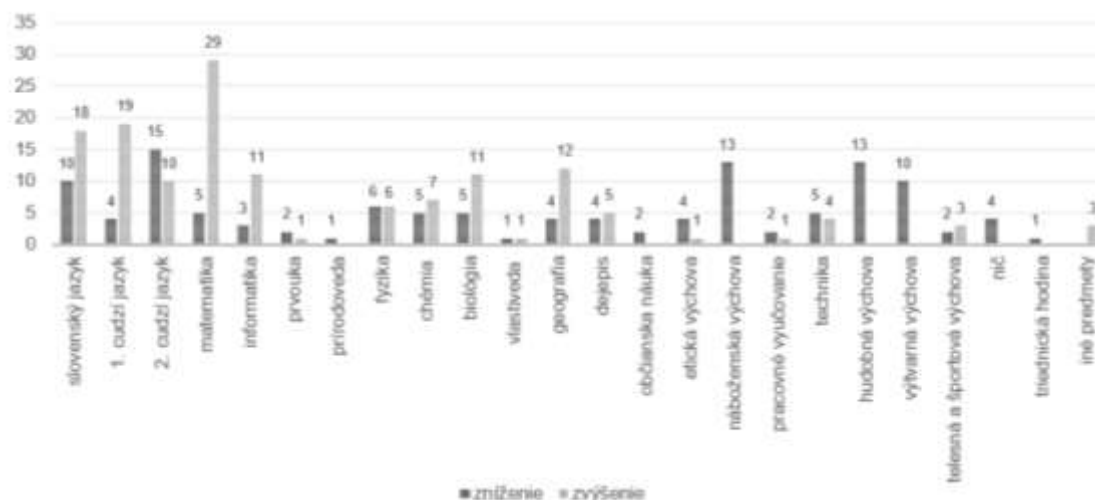
Tretia oblasť otázok sa zameriavala na rámcový učebný plán (ďalej RUP), s ktorým školy pracujú (Tabuľka 3). Rozdelenie a počet hodín povinných vyučovacích predmetov v RUP považovalo za vyhovujúce 70 škôl. Možnosť zmeniť rozdelenie alebo počet hodín povinných vyučovacích predmetov v RUP by uvítalo 67 škôl. Zmeny v RUP by uskutočnilo aj 27 škôl zo 70, ktoré na predchádzajúcu otázku odpovedali, že im súčasný základ v RUP vyhovuje. Možnosť uskutočniť zmeny v RUP by nevyužilo 39 škôl.

Tabuľka 3 Odpovede na otázky v časti C. Rámcový učebný plán

Oblasť otázky	Odpoveď	Počet odpovedí
počet vyučovacích hodín v RUP pre jednotlivé vyučovacie predmety je vyhovujúci	áno	70
	nie	36
využitie možnosti zmeniť počet hodín v základe RUP pre jednotlivé vyučovacie predmety	áno	67
	nie	39

Na otázku o možnej zmene počtu hodín v základe RUP nadväzovali otázky s možnosťami zníženia alebo zvýšenia hodinových dotácií stanovených v RUP (Graf 1). Každá škola mohla uviesť jeden alebo aj viac vyučovacích predmetov, ktorým by znížila alebo zvýšila hodinovú dotáciu o jednu vyučovaciu hodinu týždenne. 15 škôl by využilo možnosť zmeniť rámcový učebný plán znížením týždennej hodinovej dotácie o jednu vyučovaciu hodinu pre druhý cudzí jazyk, 13 škôl náboženskej a hudobnej výchovy, 10 škôl slovenskému jazyku a výtvarnej výchovy. V prípade zvýšenia časovej dotácie najčastejšie uvádzali matematiku (29 škôl), prvý cudzí jazyk (19 škôl), slovenský jazyk (18 škôl), geografiu (12 škôl), biológiu a informatiku (11 škôl). Špecifické sú odpovede, v ktorých školy uvádzajú pridanie vlastných predmetov (kategória „iné predmety“ v Grafe 1), medzi ktoré boli zaradené finančná gramotnosť, varenie a príprava pre život.

Graf 1 Možnosti zníženia a zvýšenia hodinových dotácií v RUP

Ďalšia časť otázok k RUP sa týkala počtu voliteľných hodín a jasnosti poznámok k RUP. Počet voliteľných (disponibilných) hodín v rámcovom učebnom pláne považovalo za vyhovujúci 61 škôl, a za nevyhovujúci 45 škôl. Poznámky k RUP vnímalo za jasné a zrozumiteľné 90 odpovedajúcich škôl, 2 školy ich nepovažovali za jasné a zrozumiteľné a 14 škôl na otázku nevedelo odpovedať. Na parciálnu otázku, čo školám chýba v poznámkach k RUP, odpovedalo 16 škôl. Pre 13 škôl je v poznámkach všetko potrebné. Dve školy uviedli odpoveď „neviem“, jedna škola by privítala realizovať zmeny v poznámkach tvorbou nového dokumentu s konsolidovaným znením, nie formou dodatku.

Tabuľka 4 Odpovede na otázky v časti C. Rámcový učebný plán, pokračovanie

Oblasť otázky	Odpoveď	Počet odpovedí
Počet voliteľných (disponibilných) hodín je vyhovujúci	áno	61
	nie	45
Poznámky sú jasné a zrozumiteľné	áno	90
	nie	2
	neviem, poznámky k RUP som nečítal/a	14

6.4 Časť D. Voliteľné (disponibilné) hodiny v rámcovom učebnom pláne

Ďalšia oblasť otázok sa zameriavala na voliteľné hodiny, ktoré majú školy k dispozícii na profiláciu či posilnenie výučby (Tabuľka 5). 95 škôl uviedlo, že využíva voliteľné (disponibilné) hodiny na posilnenie vyučovania povinných vyučovacích predmetov, zvyšných 11 škôl ich využíva na nepovinné predmety.

Využitie na posilnenie výučby povinných predmetov bližšie špecifikovalo len 88 škôl, pričom niektoré odpovede sa opierali aj o zavedenie nepovinných predmetov. Využitie voliteľných hodín je možné kvantifikovať za vzdelávacie oblasti a vyučovacie predmety (Tabuľka 5). Každá škola mohla uviesť aj viac ako jeden vyučovací predmet, preto počty odpovedí pre vzdelávacie oblasti a predmety navzájom nekorešpondujú. Voliteľné hodiny sa najčastejšie využívajú vo vzdelávacích oblastiach Jazyk a komunikácia (117) a Človek a príroda (103). Najmenej sú využívané vo vzdelávacej oblasti Človek a svet práce (2), Človek a hodnoty (6) a Umenie a kultúra (6). Z vyučovacích predmetov je posilnená najmä výučba matematiky (79 škôl), slovenského jazyka

(54 škôl) a cudzieho jazyka (63 škôl). V školách sa voliteľné hodiny nevyužívajú na posilnenie výučby etickej výchovy, vlastivedy či hudobnej výchovy.

Tabuľka 5 Využívanie disponibilných hodín – vzdelávacie oblasti a vyučovacie predmety

Vzdelávacia oblasť	Počet	Vyučovacie predmety	Počet odpovedí
Človek a hodnoty	6	etická výchova	-
		náboženská výchova	6
Človek a spoločnosť	69	vlastiveda	-
		dejepis	34
		geografia	33
		občianska náuka	2
Človek a svet práce	2	pracovné vyučovanie	1
		technika	1
Človek a príroda	103	prvouka	2
		prírodoveda	12
		biológia	39
		fyzika	24
		chémia	26
Jazyk a komunikácia	117	slovenský jazyk	54
		cudzí jazyky	63
Matematika a práca s informáciami	89	matematika	79
		informatika	10
Umenie a kultúra	6	výtvarná výchova	6
		hudobná výchova	-
Zdravie a pohyb	21	telesná a športová výchova	21
Ostatné	5	environmentálna výchova	2
		viac ako peniaze	2
		regionálna výchova	1

V odpovediach mali zástupcovia škôl uviesť aj hodinovú dotáciu, ktorou navyšujú výučbu povinných vyučovacích predmetov (Tabuľka 6). Každá škola mohla uviesť aj viac ako jednu hodinovú dotáciu, preto počty odpovedí pre predmety nekorešpondujú s číselnými údajmi v Tabuľke 5. Školy uviedli, že využívajú možnosť pridať najmenej 0,5 a najviac 10 hodín jednotlivým vyučovacím predmetom. Najčastejšie bolo volené navýšenie hodinovej dotácie o jednu hodinu, a to najmä pre matematiku, nasledovali prírodovedné predmety biológia, chémia a fyzika.

V ďalšej otázke sa mali respondenti vyjadriť k využitiu disponibilných hodín na vytvorenie nových vyučovacích predmetov. 71 škôl sa vyjadrilo, že túto možnosť využíva a zavádza nové predmety, zvyšných 35 škôl nie. Nové vyučovacie predmety sú rôzneho zamerania a rozmanitý je aj im priradený počet hodín. V odpovediach sme zaznamenali 72 novozavedených predmetov. Medzi najčastejšie zavádzané predmety patria regionálna výchova, finančná gramotnosť a konverzácie v anglickom jazyku. Školy zároveň pridávajú predmety, ktoré sa zameriavajú na posilnenie výučby cudzích jazykov (konverzácie v cudzom jazyku). Novozavedené predmety sú uvedené pre jednotlivé vzdelávacie oblasti alebo oblasti záujmu.

Tabuľka 6 Využitie disponibilných hodín – hodinová dotácia

Vyučovaci predmet	Hodinová dotácia												
	0,5	1	1,5	2	3	4	5	5,5	6	7	8	9	10
náboženská výchova		2		1								1	1
dejepis		16	1	8	2								
geografia	2	14	1	7	2								
občianska náuka		2											
prvouka		2											
prírodoveda		11											
biológia	1	21	1	10									
fyzika	2	18		2									
chémia	1	21		1									
slovenský jazyk		13		9	6	7	1	1	1		1		1
cudzie jazyky		13		14	4	8	2		10	2	1		1
matematika		25		4	3	7	7		3	3	3	1	1
informatika		7		2									
výtvarná výchova		3		1		2							
telesná a športová výchova		8		3		3	1					2	
pracovné vyučovanie				1									
technika				1									

Vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť (Tabuľka 7) boli uvedené predmety s názvom „seminár“, konkrétne seminár z dejepisu a seminár z geografie. na školách bola zavedená spoločenská výchova s dotáciou 2 hodiny a doplnená výučba dejepisu prostredníctvom predmetu hrdinovia dejín v rozsahu 1 hodiny bez informácie o ročníku, v ktorom boli predmety zavedené.

Tabuľka 7 Novovytvorené vyučovacie predmety vo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť

Vzdelávacia oblasť	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)
Človek a spoločnosť	6	hrdinovia dejín	1	1 (1)
		spoločenská výchova	2	2 (1)
		seminár z dejepisu	1	7 (1)
		seminár z geografie	1	7 (1)
		seminár z občianskej náuky	1	7 (1)

Vo vzdelávacej oblasti Človek a svet práce (Tabuľka 8) bol najčastejšie na druhom stupni ZŠ zavedený predmet práca a technika, a to na 4 školách, v rozsahu 1 – 2 hodín. Ďalej bol zavedený predmet svet práce a kariérová výchova (alebo kariérové poradenstvo) v rozsahu 1 hodiny. Zavedený bol aj predmet technika.

Tabuľka 8 Novovytvorené vyučovacie predmety vo vzdelávacej oblasti Človek a svet práce

Vzdelávacia oblasť	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)	Ročník (počet)
Človek a svet práce	8	svet práce a kariérová výchova, poradenstvo	3	1 (1)	9. ročník (1)
		práca a technika	4	1 (1), 2 (1)	7. ročník (1)
		technika	1	2 (1)	

Vo vzdelávacej oblasti Človek a príroda (Tabuľka 9) bola opäť ponuka predmetov s názvom „seminár“, konkrétne seminár z fyziky, z chémie a z biológie. Jedna škola zaviedla predmet na posilnenie prírodovednej gramotnosti – bádateľské laboratórium v rozsahu 1 hodiny, praktická z biológie a fyziky, oboje v rozsahu jednej hodiny a predmety na posilnenie výučby prírodných vied na prvom stupni a to prírodoveda a mladý vedec.

Tabuľka 9 Novovytvorené vyučovacie predmety vo vzdelávacej oblasti Človek a príroda

Vzdelávacia oblasť	Počet	Vyučovací predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)
Človek a príroda	8	mladý vedec	1	1 (1)
		prírodoveda	1	
		biologické praktiká	1	1 (1)
		fyzikálne praktiká	1	1 (1)
		bádateľské laboratórium	1	
		seminár z fyziky	1	5 (1)
		seminár z chémie	1	7 (1)
		seminár z biológie	1	7 (1)

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia (Tabuľka 10) obsahovala najväčší počet novovytvorených vyučovacích predmetov. Najčastejšie to boli predmety, ktoré sa zameriavali na rozvoj komunikácie, posilnenie čitateľskej gramotnosti, písanie, čítanie či prácu s textom. V oblasti cudzích jazykov sa posilnila najmä konverzačná zložka jazyka, dominantne v anglickom jazyku.

Vo vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami (podoblasť Matematika a podoblasť Informatika, Tabuľka 11) bola možnosť tvorby predmetu viazaná viac na konkrétny predmet (matematika alebo informatika). V oboch predmetoch bol tiež zavedený „seminár“. Z predmetov súvisiacich s matematikou školy ponúkali predmety ako počtoland v rozsahu 1 vyučovacej hodiny (pravdepodobne pre prvý stupeň ZŠ), cvičenia z matematiky v rozsahu 1 hodiny a praktiká z matematiky. Predmety, ktoré mali označenie “finančná gramotnosť”, sú súčasťou inej kategórie výsledkov. Z predmetov súvisiacich s informatikou školy medzi vytvorené vyučovacie predmety radili napr. prácu s informáciami a komunikáciu v rozsahu 1 hodiny, predmety aplikovaná informatika s hodinovou dotáciou 2 vyučovacie hodiny a robotika v rozsahu 1 vyučovacej hodiny.

Vo vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra (Tabuľka 12) zaviedli školy len tri nové predmety. Najčastejšie to bol predmet mediálna výchova v 5. ročníku na ZŠ, potom predmety dramatická tvorba a tvorivé dielne.

Vo vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb boli v ponuke predmetov škôl uvedené netradičné športy, plávanie, pohybová výchova a športová príprava (Tabuľka 13). Uvedené predmety mali hodinovú dotáciu jedna vyučovacia hodina.

Tabuľka 10 Novovytvorené vyučovacie predmety vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia

Vzdelávacia oblasť	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)	Ročník/stupeň (počet)
Jazyk a komunikácia	19	slovoland	1	1 (1)	
		cvičenia zo SJL	3	0,5 (1), 1 (1), 2 (1)	
		čítanie s porozumením	5	1 (2), 2 (1)	2. – 4. ročník (1), 5. ročník (1)
		čítanie a komunikácia	1	2 (1)	
		čitateľská gramotnosť	2	2 (1)	
		tvorivé čítanie	1	1 (1)	
		tvorivé čítanie a písanie	1	3 (1)	
		práca s textom	2	1 (1)	2. stupeň (1)
		tvorivé písanie	2	1 (1)	1. ročník (1)
		komunikácia	1	1 (1)	
Cudzie jazyky	29	konverzácia v cudzom jazyku	2	1 (1)	
		ruský jazyk	1	6 (1)	
		konverzácia v anglickom jazyku	10	1 (4), 2 (2), 3 (1)	
		anglický jazyk	4	1 (2), 3 (1)	1. ročník (1), 2. ročník (1)
		anglické čítanie	1		
		hravá angličtina/ANJ hravo/ANJ hrou	5	1 (2), 2 (1)	
		nemecký jazyk	4	2 (1), 3 (1), 6 (2)	2. stupeň (1)
		humanitné vedy v anglickom jazyku	1	2 (1)	
		veda v anglickom jazyku	1	2 (1)	

Tabuľka 11 Novovytvorené vyučovacie predmety vo vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami

Vzdelávacia podoblasť	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)
Matematika	6	počtoland	1	1 (1)
		cvičenia z matematiky	1	0,5 (1)
		praktiká z matematiky	1	1 (1)
		seminár z matematiky	3	1 (2), 7 (1)
Informatika	4	práca s informáciami a komunikácia	1	1 (1)
		aplikovaná informatika	1	2 (1)
		robotika	1	1 (1)
		seminár z informatiky	1	7 (1)

Tabuľka 12 Novovytvorené vyučovacie predmety vo vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)	Ročník / stupeň (počet)
Umenie a kultúra	5	dramatická tvorba	1		
		mediálna výchova	3	1 (1), 2 (1)	5. ročník (2)
		tvorivé dielne	1		

Tabuľka 13 Novovytvorené vyučovacie predmety vo vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb

Vzdelávacia oblasť	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)
Zdravie a pohyb	5	netradičné športy	2	1 (1)
		plávanie	1	
		športová príprava	1	1 (1)
		pohybová výchova	1	1 (1)

V oblasti novovytvorených vyučovacích predmetov sa medzi odpoveďami nachádzali predmety zamerané na praktické zručnosti či bežný život. Boli to predmety, ktoré možno označiť ako medzioblastné alebo navzájom prelínajúce obsahy viacerých vzdelávacích oblastí (Tabuľka 14). Najčastejšie zavedeným predmetom bola Finančná gramotnosť (15 škôl). Predmet bol nazvaný aj podľa toho, na ktorom stupni sa vyučoval. Finančná gramotnosť na 1. stupni ZŠ bola na školách ako predmet "ja a peniaze" a na 2. stupni ZŠ ako predmet "viac ako peniaze". Okrem toho sa zavádzali predmety, ktoré sa zameriavajú na životosprávu, stravovanie, zdravý životný štýl, výchovu k zdraviu, pestovanie, poskytnutie prvej pomoci (mladý záchranár), dopravnú výchovu a pod.

Tabuľka 14 Novovytvorené vyučovacie predmety zamerané na rôzne zručnosti

Oblasť záujmu	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)	Stupeň ZŠ (počet)
zamerané na praktické zručnosti/bežný život	33	príprava jedál a stolovanie	1	1 (1)	
		domáce náuky	1	3 (1)	
		praktická výchova	1	2 (1)	
		životné zručnosti	1	1 (1)	
		svet okolo nás	1	2 (1)	
		obohatenie	1	1 (1)	
		viem, čo zjem	3	1 (3)	
		matematicko-finančná gramotnosť	1	2 (1)	
		finančná gramotnosť	15	1 (7), 2 (5)	1. stupeň (1), 2. stupeň (6)
		poznávam seba a svet	1	1 (1)	
		dopravná výchova	1	1 (1)	
		špecifická príprava	1		
		zdravý životný štýl	1	1 (1)	
		výchova ku zdraviu	1		
		mladý záchranár	2	1 (2)	
pestovateľské práce	1	1 (1)			

Ďalšou skupinou novovytvorených predmetov boli vyučovacie predmety, ktoré sa zameriavali na životné prostredie a okolie, región žiaka. Uvedené predmety (Tabuľka 15) mali tiež medzi-oblastný až prierezový charakter. Najčastejšie zaradeným predmetom bol predmet s regionálnou tematikou, a to regionálna výchova (16 škôl), a predmet s environmentálnou tematikou – environmentálna výchova (7 škôl).

Poslednou skupinou predmetov boli tie, ktoré sa zameriavali na posilnenie výučby povinných vyučovacích predmetov (Tabuľka 16), a to matematiky a slovenského jazyka.

Tabuľka 15 Novovytvorené vyučovacie predmety zamerané na región, životné prostredie

Oblasť záujmu	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)	Ročník/stupeň (počet)
zamerané na región, životné prostredie	26	poznávame región	1	1 (1)	
		regionálna výchova	16	1 (6), 2 (2), 3 (1), 5 (1)	3. – 4. ročník (1), 2. stupeň (1)
		tvorba životného prostredia	2	1 (1)	
		environmentálna výchova	7	1 (2), 2 (1), 3 (1)	2. stupeň (1)

Tabuľka 16 Novovytvorené vyučovacie predmety na posilnenie výučby iných predmetov

Oblasť záujmu	Počet	Vyučovaci predmet	Počet	Hodinová dotácia (počet)
posilnenie výučby predmetov	2	školička	1	1 (1)
		praktiká z MAT a SJL	1	1 (1)

Osobitnou kategóriou odpovedí boli odpovede zástupcov škôl o zaradení predmetov do vybraných vzdelávacích oblastí (Tabuľka 17). Najčastejšie bol vyučovaci predmet zaradený do vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia (20 škôl) a Človek a svet práce (12 škôl). Zvyšné predmety boli zaradené do viacerých vzdelávacích oblastí alebo ostali nezaradené.

Tabuľka 17 Zaradenie novovytvorených vyučovacích predmetov do vzdelávacích oblastí

Vzdelávacia oblasť	Počet odpovedí
Človek a hodnoty	2
Človek a spoločnosť	9
Človek a svet práce	12
Človek a príroda	7
Jazyk a komunikácia	20
Matematika a práca s informáciami	9
Umenie a kultúra	2
Zdravie a pohyb	4

6.5 Časť E. Rozdelenie tried

V ďalšej časti dotazníka sa položky týkali počtu žiakov v triedach a ich delenia na skupiny (Tabuľka 18). Najčastejší priemerný počet žiakov v triede bol 21 – 25 žiakov (47 škôl). V 12 školách bolo priemerne v triede 10 – 15 žiakov a v 4 školách menej ako 10 žiakov. Ďalšou položkou bola informácia o delení tried na skupiny na konkrétnych vyučovacích predmetoch. Školy, ktoré majú v triedach málo žiakov, uviedli, že triedy na skupiny deliť nepotrebujú, resp. nevyužívajú delenie tried. Školy najčastejšie delili triedy na skupiny na výučbu prvého cudzieho jazyka (95 škôl),

informatiky (88 škôl), techniky (86 škôl) a telesnej a športovej výchovy (82 škôl). Triedy sa vôbec nedelili na skupiny pri výučbe hudobnej výchovy a len ojedinele v predmete výtvarná výchova a v predmetoch biológia a chémia. Zároveň delenie tried na skupiny uviedli školy aj k iným vyučovacím predmetom, napr. laboratórne cvičenia (nie je jasné, z akého predmetu), finančná gramotnosť alebo konverzácie z anglického jazyka.

Tabuľka 18 Odpovede na otázky v časti E. Rozdelenie tried

Oblasť otázky	Odpoveď	Počet
Priemerný počet žiakov v triede	menej ako 10 žiakov	4
	10 – 15 žiakov	12
	16 – 20 žiakov	43
	21 – 25 žiakov	47
	26 a viac žiakov	-
Delenie tried na skupiny	slovenský jazyk	18
	1. cudzí jazyk	95
	2. cudzí jazyk	65
	matematika	17
	informatika	88
	fyzika	8
	chémia	5
	biológia	4
	etická výchova	35
	náboženská výchova	64
	pracovné vyučovanie	9
	technika	86
	hudobná výchova	0
	výtvarná výchova	2
	telesná a športová výchova	82
	iné predmety	3
	triedy sa nedelia	5

6.6 Časť F. Úprava hodinových dotácií na celý stupeň vzdelávania

Vlastný učebný plán si pripravilo 60 škôl, zvyšných 46 škôl túto možnosť nevyužilo. Zo skupiny škôl, ktoré si pripravili vlastný učebný plán, bolo 34 škôl, ktoré prerozdělili hodinové dotácie na celom 1. stupni ZŠ, 38 škôl na celom 2. stupni ZŠ, jedna škola len v jednom vyučovacom predmete a 39 škôl vo viacerých vyučovacích predmetoch.

6.7 Časť G. Využívanie rôznych foriem vyučovania

Posledná oblasť otázok sa zameriavala na využívanie rôznych foriem vyučovania v školách. Blokované vyučovanie využívalo len 24 zo 106 škôl (Tabuľka 19). K informácii, koľkokrát za školský rok škola využívala blokované vyučovanie, sa niektoré školy vyjadrili nejasne, napr. podľa zamerania témy alebo na začiatku školského roka, na základe čoho nie je možné odpoveď jednoznačne zaradiť. Blokovaná výučba bola na školách najčastejšie využívaná raz mesačne (6 škôl) alebo raz za školský polrok (4 školy).

Školy mali možnosť vyjadriť sa aj ku konkrétnym predmetom, pri výučbe ktorých využívajú najčastejšie blokovaný spôsob vyučovania (Tabuľka 20). Medzi odpoveďami dominovalo využitie vo vzdelávacej oblasti Človek a príroda (11 škôl) a Jazyk a komunikácia (9 škôl). Pri jednotlivých

vyučovacích predmetoch bola bloková výučba aplikovaná najmä na predmetoch slovenský jazyk (7 škôl) a matematika (6 škôl).

Tabuľka 19 Odpovede na otázky v časti G. Využívanie rôznych foriem vyučovania

Oblasť otázky	Odpoveď	Počet
Využitie blokového vyučovania	áno	24
	nie	82
Početnosť blokového vyučovania počas školského roka	10-krát	6
	8-krát	1
	5-krát	3
	3-krát	2
	2-krát	4
	1-krát	2
	viackrát/neurčené explicitne	3
	raz týždenne	3

Tabuľka 20 Odpovede na otázky v časti G „Využívanie rôznych foriem vyučovania“ – predmety

Vzdelávacia oblasť	Počet	Predmet	Počet
Jazyk a komunikácia	9	slovenský jazyk	7
		cudzí jazyky	1
		anglický jazyk	1
Matematika a práca s informáciami	7	matematika	6
		informatika	1
Človek a spoločnosť	8	občianska náuka	1
		dejepis	3
		vlastiveda	2
		geografia	2
Umenie a kultúra	4	výtvarná výchova	4
Človek a príroda	11	prírodovedné predmety	2
		prvouka a prírodoveda	4
		fyzika	1
		chémia	1
		biológia	3
Človek a svet práce	2	pracovné vyučovanie	2
Zdravie a pohyb	1	telesná a športová výchova	1
Prierezové témy/oblasti	5	regionálna výchova	1
		prierezové témy	2
		ochrana života a zdravia	1
		finančná gramotnosť	1
Iné	8	tematické dni	3
		vo všetkých	5

Ďalšia otázka sa zameriavala na využitie iných foriem vyučovania, než tradičný triedno-hodinový systém. 64 škôl uviedlo, že využívajú aj iné formy vyučovania. Medzi formami vyučovania, ktoré školy uviedli (Tabuľka 21), bolo najčastejšie využívanie projektového vyučovania, vyučovania prostredníctvom exkurzií, skupinového vyučovania alebo rovesníckeho učenia. Posledná položka dotazníka sa týkala využívania mimoškolských priestorov na vyučovanie (napr. banka, múzeum, knižnica...). 93 škôl uviedlo, že možnosti realizovať vyučovanie mimo priestorov školy využíva, zvyšných 13 nie.

Tabuľka 21 Iné formy vyučovania na školách

Forma vyučovania	Počet	Forma vyučovania	Počet
projektové	29	učenie vonku	6
problémové	2	preventívne programy	2
kooperatívne	3	špecializované priestory školy	5
tematické	8	mimo školy	6
hromadné	1	hravé a praktické	1
skupinové	16	kurzy	2
individuálne	3	zážitkové	5
workshop	3	rovesnícke	10
beseda	6	prax	1
exkurzia	20	prednášky	4

4. Zhrnutie zistení pilotného prieskumu vzhľadom na stanovené parciálne ciele

Neštandardizovaný dotazník v elektronickej podobe zameraný na mapovanie aplikácie ŠVP do ŠkVP vyplnilo 106 z oslovených 196 škôl.

Z pilotného prieskumu na školách vyplýva, že školy najčastejšie využívajú voliteľné (disponibilné) hodiny na posilnenie výučby vo vzdelávacích oblastiach Matematika a práca s informáciami, Jazyk a komunikácia, Človek a príroda, Človek a spoločnosť. Najmenej sa posilňuje výučba vo vzdelávacích oblastiach Človek a svet práce, Človek a hodnoty, Umenie a kultúra. Z vyučovacích predmetov sú prostredníctvom voliteľných hodín posilňované najmä matematika, slovenský jazyk, cudzí jazyk a biológia najčastejšie v rozsahu jednej vyučovacej hodiny, a naopak najmenej hudobná výchova, vlastiveda a etická výchova. Novozavedené vyučovacie predmety sú najčastejšie zo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia, najmä pri posilnení výučby cudzích jazykov. Spomedzi prierezových tém alebo predmetov, ktoré možno zaradiť do viacerých vzdelávacích oblastí, sú najčastejšie finančná gramotnosť a regionálna výchova. Delenie tried sa využíva najmä na hodinách cudzích jazykov, informatiky, techniky a hodinách telesnej a športovej výchovy. Najmenej sa využíva na vyučovaní hudobnej výchovy, výtvarnej výchovy, biológie, chémie a fyziky. V školách sa len ojedinele využíva blokovaná výučba, častejšie je projektové vyučovanie či vzdelávanie na exkurziách.

Využitie voliteľných (disponibilných) hodín je viazané na povinné vyučovacie predmety, ktoré sú súčasťou Testovania T9 a vplyvajú na prijatie na stredné školy. Delenie tried na skupiny je vo vysokej miere závislé na možnostiach školy, a predpokladáme, že najmä z dôvodu kapacitných a finančných možností sú v delení tried na skupiny školy obmedzené. Využívanie dominantne projektového vyučovania alebo exkurzie je najčastejším spôsobom realizácie vyučovania po triedno-hodinovom systéme.

Po vyhodnotení odpovedí je zároveň možné pristúpiť k revízii výskumného nástroja. Na základe dát zo škôl získaných prostredníctvom voľných odpovedí je možné doplniť k položkám dotazníka ponuku možností odpovedí a tak zároveň zjednodušiť vyhodnotenie. Po ukončení revízie je možné pristúpiť k plošnej aplikácii výskumného nástroja na všetkých základných školách, resp. školách, ktoré poskytujú primárne vzdelávanie (ISCED 1) a nižšie stredné vzdelávanie (ISCED 2) v Slovenskej republike.

Oddelenie pre matematické, informatické, prírodovedné a technické vzdelávanie

Dominika Koperová, Mariana Páleníková,

Pavol Kelecsényi, Lujza Čipková-Hamplová, Peter Kelecsényi